

УДК 821.161.2:33(477.83)

Г 19

Володимир ГАЛИК

**ГАЛИЦЬКЕ ПІДГІР'Я У ГРОМАДСЬКО-ПОЛІТИЧНІЙ
ТА НАУКОВІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ІВАНА ФРАНКА
(ІСТОРІОГРАФІЯ ПРОБЛЕМИ)**

У статті аналізується стан вивчення громадсько-політичної та наукової діяльності Івана Франка у вітчизняній і зарубіжній історіографії. Виділено основні етапи дослідження питання та особливості кожного з них, визначено основні напрями зацікавлень науковцями проблемою. Аргументовано необхідність якісно нового підходу до проблеми через недостатній їх аналіз з джерельно-критичної точки зору.

Ключові слова: *Іван Франко, Галицьке Підгір'я, громадсько-політична діяльність, наукова діяльність, історіографія.*

Однією з особливостей розвитку української історичної науки на зламі ХХ – ХХІ ст. є підвищення уваги до проблематики, у якій аналізується генеза історичної думки, процес збагачення історичних знань, внесок провідних учених у вивчення тієї чи іншої проблеми. До таких видатних постатей належить і Іван Франко, творча спадщина якого справила значний вплив на формування історичної свідомості різних поколінь та верств українського суспільства.

Ім'я та праці Івана Франка сьогодні широко відомі не лише в Україні, а й за кордоном. Нагромадилася і певна література про його внесок у розвиток національної історичної науки як складової української гуманістики. Дослідники життєвого і творчого шляху Івана Франка відзначають важливість його наукової спадщини в царині історії лише в загальних рисах. Добре відомо, що дослідник величезну увагу приділив вивченню рідної йому Дрогобиччини, де він народився і здобув початкову

© Галик Володимир, 2009

та середню освіту. На теренах Самбірщини, Старосамбірщини, Турківщини, Стрийщини та Сколівщини вчений активно провадив громадсько-політичну та наукову діяльність, проте досі практично не вивчено розробку Іваном Франком проблем регіональної історії, зокрема й дуже близького йому Галицького Підгір'я.

На сьогодні є чимало франкознавчих праць, у яких висвітлюються поодинокі аспекти досліджуваної проблеми. Тут варто згадати багатотомні праці Р. Горака та Я. Гнатіва [22], [23], [24], [25], [26], [27], [28], [29], [30], де автори деякими сюжетами представляють зацікавлення дослідників громадською та науковою діяльністю Івана Франка на теренах Галицького Підгір'я. Окремі праці Г.Дем'яна [47], Я.Грицака [33], Б.Якимовича [92] та інших присвячені різним періодам життя і творчості Івана Франка, у яких автори розкривають поодинокі фабули досліджуваної нами теми. Окремі дослідження почасти висвітлюють аналіз зацікавлень дослідників науковою, історико-краєзнавчою спадщиною вченого. Деякі сюжети досліджуваної нами теми розглянуто у працях А.Франка [89], В.Скоморовського [82], І.Мохнатюка [67].

Розуміючи, що зроблено небагато в з'ясуванні цієї важливої проблеми, ставимо собі за мету продовжити вивчення питання в історіографічному річищі, взявши за основу аспект відокремлених праць, які тою чи іншою мірою демонструють розрізнені штрихи громадсько-політичної та наукової діяльності Івана Франка в населених пунктах Галицького Підгір'я, що було предметом прискіпливої уваги та зацікавлення письменника. Саме історіографічний контекст допоможе з'ясувати місце краєзнавчих (історичних та етнографічних) досліджень Івана Франка, а також його громадську, політичну і наукову діяльність в історіографічному процесі кінця XIX – початку XXI ст.

Видокремленню самостійної проблеми вивчення історико-краєзнавчої та етнографічно-фольклорної спадщини Івана Франка передував період попереднього нагромадження відповідної інформації та розробки окремих аспектів у літературі. Проте сьогодні немає жодної узагальнювальної праці з комплексним дослідженням цієї проблеми у франкознавстві з аналізом громадсько-політичної діяльності І.Франка на теренах

Галицького Підгір'я та бачення ним особливостей розвитку минулого цього регіону. Досить поверхнево розкрито періоди та напрями його громадсько-політичної діяльності в різних адміністративних одиницях регіону.

Певні напрацювання франкознавців з досліджуваної проблеми реалізовано у понад 100 окремих дослідженнях, які умовно можна поділити на декілька періодів. Це, зокрема, галицька дорадянська (до 1939 р.), радянська (післявоєнний період), пострадянська, праці з франкознавства кінця ХХ – початку ХХІ ст., а також праці зарубіжної історіографії. Окремо виділяються матеріали конференцій, присвячених круглим датам од дня народження та смерті письменника, де простежено окремі аспекти його громадсько-політичної та дослідницької діяльності на теренах Галицького Підгір'я.

Ще за життя І.Франка про нього писали в пресі, тоді ж з'явилися окремі публікації у різних періодичних виданнях. У 1898 р. зародилася перша бібліографія творів письменника, укладена М.Павликом [70], котрий описав їх за хронологічним принципом, охопивши період од 1874 по 1898 рр., до деяких із них подано пояснення й коментарі. Тут вдало представлені праці Івана Франка, що прямо чи опосередковано стосуються його громадсько-політичної та наукової діяльності на теренах Галицького Підгір'я, котрі дають змогу простежити формування поглядів ученого у хронологічній послідовності протягом 1874 – 1898 рр. У статті О.Колесси “Наукова діяльність Івана Франка” детально оцінено його науково-просвітницьку та громадську діяльність на теренах не лише Галицького Підгір'я, а й усієї Східної Галичини [55]. Це дуже важливо, адже є можливість ознайомитися з баченнями сучасників письменника щодо його громадської, політичної та дослідницької роботи. Важливою є замітка М.Грушевського з нагоди святкування 40-річчя наукової діяльності письменника, де узагальнено наукові здобутки Івана Франка за весь період творчості, акцентовано увагу на його суспільно-політичній і культурно-просвітницькій роботі не лише на теренах Галицького Підгір'я [37].

Про Івана Франка як людину, письменника та вченого писали його сучасники Р.Заклинський [50], А.Крушельницький

[57], С.Смаль-Стоцький [83], К.Студинський [87] та інші. Вони у своїх працях демонструють окремі сюжети з участі вченого у виданні науково-публіцистичних матеріалів, розкривають поодинокі теми його громадсько-політичної, літературної та наукової діяльності на теренах Галицького Підгір'я. Дуже цікавою з наукової точки зору є праця українського етнографа кінця XIX ст. Ф.Вовка “Студії з української етнографії і антропології” [6], де поміщена певна інформація про І.Франка як дослідника історії та краєзнавства теренів не лише Галицького Підгір'я, а й усього Прикарпаття.

Після смерті І.Я.Франка його спадщина з історії та краєзнавства привернула увагу значно більшого кола дослідників. У 1926 р. виходить науковий двомісячник “Україна”, матеріали якого присвячено десятиліттю од дня смерті І. Я. Франка. Цікавими й ґрунтовними є праці Д.Багалія [1], К.Студинського [87], М.Возняка [11], де висвітлено історико-краєзнавчі, етнографічно-фольклорні та політичні зацікавлення Івана Франка на теренах Галицького Підгір'я. Наприклад, М. Возняк аналізує передвиборчу діяльність І.Франка на теренах Самбірщини та Старосамбірщини у 1895 – 1898 роках, звертає увагу на арешти вченого та його тогочасну творчість.

У 1932 р. побачила світ стаття О.Назарука “Світогляд Івана Франка”, де, крім дослідження світоглядних позицій ученого, показано його внесок у вивчення минулого рідного народу [69]. Цього ж року появилася праця О.Панасюк “До творчої методи І.Франка в повістях робітничої тематики” [71]. У ній проаналізовано використання ученим краєзнавчого матеріалу під час написання своїх творів на соціальну тематику, зокрема бориславського циклу. У 1933 р. опубліковано дослідження М.Рудницького “Світогляд Івана Франка і популярні гасла” [79] про суспільно-політичне життя у довоєнній Україні та умови формування світогляду письменника, який певною мірою визначив його дослідницьку діяльність з історії Галицького Підгір'я.

Найбільше франкознавчої літератури з'явилося в науковому світі після Другої світової війни (період так званого радянського післявоєнного франкознавства). Почалися

дослідження окремих аспектів життя і наукової діяльності вченого. Серед них виділимо роботу О. Дея, де вперше акцентовано увагу на фольклорному матеріалі, зібраному І.Франком у ході наукових досліджень [43], [45]. Автор зробив висновок, що використання письменником усної народної творчості при написанні власних досліджень, значно поглиблювало їх [40], [41], [42]. У 1955 р. побачила світ книга О.Дея “Іван Франко і народна творчість” [44], у якій позитивно оцінено використання І.Франком народної творчості при вивченні окремих періодів історії України, зокрема, історії Галицького Підгір'я.

Одним із найавторитетніших франкознавців ХХ ст. був М.Возняк [7], [8], [9], [10], [12], [13], [14], [15]. У своїх працях він досліджував різні аспекти наукової спадщини І. Франка, зокрема, вивчення ним минулого рідного краю. Варто зауважити, що на середину ХХ ст. багато праць письменника, у тому числі історичних і народознавчих, залишилося невиданими. Заповнити ці прогалини і намагався М.Возняк, котрий уперше здійснив спробу показати І. Франка як етнографа. У 1955 р. у монографії “З життя і творчості Івана Франка” він проаналізував етнографічні праці вченого, показав їхній вплив на розвиток тогочасної історичної науки [10]. Науковець розкрив внесок І. Франка в українську історичну науку від початків формування світогляду аж до завершення його наукової діяльності. Проте у цих дослідженнях розкрито лише окремі аспекти Франкових етнографічних досліджень на теренах Галицького Підгір'я.

Історик І.Гуржій значну увагу приділив дослідженню І.Франком життя селянства України. Вперше було акцентовано, що письменник постійно цікавився історією виникнення сіл і поселень, звертав увагу на соціально-економічні умови життя селян, релігійні звичаї та обряди тощо [38]. Про І. Франка як дослідника польсько-українських відносин на теренах Східної Галичини та історії Польщі писав Ф.Шевченко [90]. Погляди І.Франка з проблем релігії та польського селянського руху в Галичині досліджували та коментували А.Санцевич [80] і К.Дунін-Вонсович [49]. Досліджено також проблематику історико-краєзнавчих публікацій Івана Франка на сторінках

газети “Ргаса” [4]. Вище перелічені дослідження дають змогу досконало ознайомитися із особливостями впливу польсько-українських відносин на теренах Галицького Підгір'я на формування не лише політичних поглядів ученого, а й їх сприяння на його наукові зацікавлення.

У студії М.Кравця “Іван Франко – історик України” [56] ґрунтовно розкриваються історичні погляди І.Франка, проаналізовано методологічні засади вченого, подано оцінку проблемних питань з історії України (чимала увага приділена і Галицькому Підгір'ю) доби Середньовіччя та Нового часу. У роботі також показано його як дослідника української історіографії.

Згадані дослідження містять багатий фактичний матеріал і здебільшого висвітлюють історико-краєзнавчі та етнографічно-фольклорні знахідки І.Франка з історії Галицького Підгір'я. Також вони дають змогу простежити ті фактори, які прямо чи опосередковано впливали на формування політичних поглядів І.Франка та на сферу його наукових інтересів. Однак з огляду на панування радянської ідеології ці праці були “підігнані” до їх догм, які не давали змоги розкрити тему до глибинних моментів, висвітлити її всебічно, незаангажовано.

У 50 – 80-ті роки ХХ ст. активізується дослідження етнографічної діяльності І. Франка та його етнографічно-публіцистичні студій, які були присвячені побуту селян та робітників Галицького Підгір'я. М.Ломова дослідила та проаналізувала етнографічні і публіцистичні статті І.Франка, його рецензії на роботи українських, польських, чеських та інших етнографів, листування І. Франка з відомими громадськими діячами тогочасними, архівні матеріали, а також окремі його художні твори [58]. У роботі акцентується увага на етнографічній діяльності І.Франка на теренах Галицького Підгір'я, простежується еволюція поглядів ученого від рівня аматора до професіоналізму дослідника-краєзнавця. Автор слушно наголосила, що його висновки лягли в основу багатьох сучасних краєзнавчих досліджень.

Наприкінці 70-х р. ХХ ст. побачили світ праці В.Маланчук: “Розвиток етнографічної думки в Галичині кінця ХІХ – початку ХХ ст.” [62] та “3 етнографічної спадщини Івана Франка” [61],

де зроблено аналіз етнографічно-фольклорних досліджень І. Франка, здійснених на теренах Галицького Підгір'я.

Низка видань, присвячених висвітленню історичних поглядів Івана Франка, з'явилася у 1980-х р. Зокрема, це праця І.Басса та А.Каспрука "Іван Франко. Життєвий і творчий шлях" [2], де розглядаються основні етапи історико-краєзнавчої діяльності вченого на теренах Галицького Підгір'я, особливості його дослідницької роботи з вивчення історії рідного краю, простежуються основні напрями пошукової роботи з історико-краєзнавчими та етнографічно-фольклорними матеріалами, у яких висвітлено минуле різних суспільних верств Галицького Підгір'я.

Помітною подією в розвитку франкознавчих студій цього періоду слід вважати Міжнародний симпозіум ЮНЕСКО, присвячений 130-й річниці від дня народження І. Франка, що проходив у Львові 11 – 15 вересня 1986 р., де взяли участь понад 300 учених із 12 країн [51], [52]. Публікація матеріалів симпозіуму, особливо проблемних статей іноземних науковців, доповіді українських учених сприяли інтенсивному розвитку франкознавства й спонукали до об'єктивних досліджень громадської й творчої діяльності І.Франка.

Характеризуючи цей блок історіографії проблеми, варто наголосити, що як і в передмовах, так і в примітках до вищезгаданих праць, надibuємо тенденційне тлумачення Франкового захоплення соціалізмом і, навпаки, замовчування поглядів вченого на значення будівництва Української держави. Крім того, висвітлені у них особливості його пошукової, історико-краєзнавчої та етнографічно-фольклорної діяльності не є повними для теренів Галицького Підгір'я. В основному франкознавство 50 – 80-х рр. ХХ ст. зосереджено на вивченні формування політичного світогляду та уподобань вченого, особливостей формування його творчого методу.

Значного розвитку франкознавство набуло з проголошенням незалежності України, що засвідчила поява багатьох досліджень, де Іван Франко постає в новому світлі. Деякі науковці прямо чи опосередковано торкаються досліджуваної нами теми. У цьому контексті виокремлюються, зокрема, науково-популярні нариси дослідника Бойківщини

Г.Дем'яна [47], де простежено історико-краєзнавчу, етнографічно-фольклорну та політично-пропагандистську діяльність Івана Франка на теренах Стрийщини, Сколівщини, Самбірщини, Старосамбірщини та Турківщини. Осібно характеризував дослідник взаємовідносини І. Франка з просвітянами краю [46].

У дослідженнях Я.Грицака [31], [32] проаналізовано історико-краєзнавчі, етнографічно-фольклорні, політичні, соціально-економічні аспекти дослідницької спадщини Івана Франка на теренах Галицького Підгір'я. При аналізі політичного портрета Івана Франка дослідник чимало уваги приділяє його громадсько-політичній діяльності під час виборів до Австрійського сейму на теренах Самбірщини та Старосамбірщини, простежує передумови, які спричинили еволюцію ідейних поглядів Івана Франка [31].

А. Франко у своєму дослідженні показує науково-організаційну та видавничу діяльність Івана Франка в Науковому товаристві ім. Т.Шевченка. Тут, зокрема, детально подаються матеріали про організацію письменником етнографічних експедицій та їх напрями наукової роботи на теренах Галицького Підгір'я [89]. Б.Гаврилів розглянув доробок Івана Франка в контексті історії галицького краєзнавства кінця ХІХ – початку ХХ ст. [19].

У кількох науково-популярних виданнях Г.Гром звертає увагу на окремі аспекти дослідницької діяльності І.Франка [39]. Аналізуючи Франкове зацікавлення історією та краєзнавством, дослідниця розкриває основні та другорядні напрями історико-краєзнавчої та етнографічно-фольклорної діяльності вченого не лише в Нагуєвичах, а й на Дрогобиччині [34], [35], [36].

Деякі сторони Франкового життя і його краєзнавчої діяльності на Дрогобиччині та Стрийщині висвітлив у своїх студіях Р.Пастух [72], [75]. У книзі “Корона Данила Галицького” він торкається проблеми зв'язків І.Франка зі Стрийщиною [74], взаємин письменника з Володимиром Чапельським і Степаном Венгриновичем, збирання ним фольклору на теренах Дрогобиччини. Також у науково-популярних працях Р. Пастуха розглянуто окремі біографічні факти життя І. Франка, пов'язані з його громадською діяльністю у Дрогобичі [73], [76], [77].

У 2006 р. відзначалася 150-та річниця від дня народження Івана Франка, яка стала поштовхом для багатьох франкознавців простежити маловивчені періоди з Франкового життя: його стосунки з селянами і робітниками Дрогобиччини й Самбірщини; бачення Франком селянського та робітничого прогресу, розбіжностей між селом і містом; прямі контакти І.Франка з робітничо-селянським прошарком населення окресленої території.

У фундаментальній праці цього часу “Пророк у своїй вітчизні” уже згадуваний дослідник Я.Грицак розглядає Франкове життя на тлі малих спільнот: його сім’ї, рідного села, товаришів у навчанні, редакцій газет і журналів, у яких він працював, нелегальних гуртків, серед яких він вів свою пропаганду. Також дослідник аналізує вплив Дрогобича, Борислава та Дрогобиччини на формування історико-краєзнавчих, етнографічно-фольклорних, політичних, соціально-економічних поглядів І.Франка [33].

Франкознавець Б. Якимович у кількох працях показав внесок І.Франка у розвиток української видавничої справи, висвітлив основні засади видавничої справи письменника на теренах Галицького Підгір’я, визначив його редакторську роль у виданні історико-краєзнавчих праць [91], [92].

У книзі “Нетрадиційний погляд на життя і творчість Каменяря (Франко – рибалка і художник слова)” Т.Присяжний, П.Присяжний і В.Бандура продемонстрували Франкові знання природи окремих населених пунктів Галицького Підгір’я, які живили його образне мислення. З праці видно, як рибальська обізнаність допомогла ученому у створенні окремих творів, епізодів та сцен, які він висвітлював в своїх дослідженнях про Дрогобич, Борислав, Нагуєвичі та різні місцевості Дрогобицького регіону, а також Стрийщину і Сколівщину [78].

Варто згадати також багатотомні праці Р.Горака і Я.Гнатіва, присвячені різним періодам життя та творчості Івана Франка, у яких автори розкривають різні аспекти досліджуваної нами теми, зокрема його діяльність й контакти із провідними діячами на теренах Дрогобиччини, Самбірщини, Старосамбірщини, Турківщини, Стрийщини, Сколівщини [22], [23], [24], [25], [26], [27], [28], [29], [30]. Окремі їх дослідження

заторкують питання навчання Івана Франка в дрогобицькій школі оо. Василіян, де розміщено деякі матеріали, які розкривають особливості формування у І.Франка перших паростків краєзнавчої діяльності в Дрогобичі. Висвітлено також велику громадську роботу письменника, пов'язану зі студентськими товариствами, напружену редакторську та літературну роботу в молодіжному журналі "Друг", де він періодично друкував свої історико-краєзнавчі та етнографічно-фольклорні розвідки, присвячені теренам Галицького Підгір'я, захоплення науковою теорією соціалізму. Чимало матеріалу можемо почерпнути стосовно знайомств ученого на теренах Галицького Підгір'я, диспути в товариських колах та на шпальтах газет з польськими соціалістами та роботу над першою політичною платформою на Прикарпатті під назвою "Програма польських і руських соціалістів Східної Галичини". Значна увага у працях відведена виборчим перегонам до віденського парламенту та галицького сейму, в яких брав участь Іван Франко, та проводив свою політичну пропаганду на теренах Самбірсько-Турківського Підгір'я. Проте книги Р.Горака і Я.Гнатіва уміщують велику кількість неточностей та перекручень, що інколи призводять до незрозумілого викладу матеріалу для дослідників. Це своєю чергою дуже негативно відображається на висвітленні конкретних біографічних фактів вченого, неправдиво представляються окремі епізоди з громадсько-політичної та наукової діяльності у рідному краї.

У дослідженні "Історико-краєзнавчі погляди Івана Франка" В. Скоморовський намагається простежити особливості формування історичних та краєзнавчих поглядів Івана Франка та проаналізувати внесок ученого в розвиток краєзнавства, фольклористики та етнографії. Ця праця висвітлює історико-краєзнавчу діяльність Франка лише в деяких регіонах Галичини, а саме на Гуцульщині, Покутті, Опіллі та Західному Поділлі. Галицьке Підгір'я у цьому контексті подано дуже скупо [82]. Подібним за змістом є дослідження І.Мохнатюка, який виокремлює географічні межі колом науково-історичних зацікавлень Івана Франка на території Галичини, але, наприклад, терени Галицького Підгір'я, як і в попередньому дослідженні, практично навіть не згадані [67].

Серед сучасних дослідників етнографічної діяльності І. Франка слід виділити В. Сокола, котрий зібрав та упорядкував народні пісні з батьківщини Івана Франка. Автор використав пісні, які записував І. Франко не лише в своєму селі, а й поза його межами [85], [86]. У книзі “Народна проза в записах Івана Франка” [84] науковець аналізує зібрану Франком народну прозу: казки, легенди, перекази, оповідання, анекдоти, які зафіксував І.Франко від різних інформаторів. Частина із них записана в Дрогобичі.

Невід’ємною складовою Франкового зацікавлення Галицьким Підгір’ям є апокрифи. Апокрифознавство Франка та науково-краєзнавчу діяльність в останнє десятиріччя його життя досліджувала в літературознавчому аспекті Я.Мельник [63], [64], [65], [66], яка по-новому трактує віднайдені письменником рукописи на теренах Дрогобиччини, Старосамбірщини, Турківщини, Сколівщини [65].

Зазначимо також, що в період 90-х рр. ХХ – початку ХХІ ст. з’являється багато науково-публіцистичних та газетних статей, у яких розкриваються деякі аспекти досліджуваної проблеми. Зокрема у праці С.Безродного розглянуто громадсько-політичну діяльність І.Франка під час кандидатства в депутати на теренах Самбірщини, Старосамбірщини та Турківщини [3]. Дослідник Я.Серкіз зауважує, що цікавий і надзвичайно інтенсивний період в історії галицького краєзнавства пов’язаний саме з історико-краєзнавчою та етнографічно-фольклорною діяльністю І.Франка, оскільки він виявляв постійний інтерес до комплексного вивчення історії рідного краю і йому належить понад сто науково-краєзнавчих праць, лівова частка яких присвячена історії Галицького Підгір’я [81]. Взаємини І.Франка із чернечим чином оо. Василіан простежує В.Гіщинський, виводячи їх початок ще від часу навчання письменника у Дрогобичській нормальній школі [20], [21].

Значна кількість франкознавчих праць належить дослідникам з діаспори. У 50 – 60-х роках ХХ ст. саме за кордоном побачили світ праці дослідників В.Дорошенка [48], Л.Луціва [60] та інших. У них прямо чи опосередковано порушено проблеми історико-краєзнавчої та етнографічно-фольклорної діяльності Івана Франка на теренах Галицького

Підгір'я. О.Воропай звертав увагу на Франкові дослідження життя, культури й побуту селян і робітників Галицького Підгір'я, торкаючись його етнографічної та фольклорної діяльності [16], [17], [18]. Проте праці О. Воропая переважно висвітлюють окремі сторони пошукової роботи дослідника за етнографічним і фольклорним матеріалом на теренах Дрогобича, Борислава та інших регіонів.

У “Записках Наукового Товариства імені Т.Г.Шевченка” була надрукована стаття К.Кисілевського “Наукові праці Івана Франка” [53]. Автор робить спробу класифікації наукових праць І.Франка, показати зростання особистості вченого як науковця. К.Кисілевський також акцентує увагу на його пошуковій діяльності на теренах Галицького Підгір'я. Величезна кількість франкознавчих студій міститься саме в “Записках НТШ”, які видавалися за кордоном. З них варта уваги стаття В.Мудрого “Іван Франко як громадський діяч” [68], у якій розкрито вплив праць І.Франка з минулого Галицького Підгір'я на розвиток історичної науки в Україні.

У серійному виданні “Дрогобиччина – земля Івана Франка” представлено окремі аспекти цієї теми [59], [88] – особливості дослідницької діяльності Івана Франка в Нагуєвичах, Дрогобичі та на Дрогобиччині загалом; зображено життя та побут селян, робітників Дрогобичсько-Бориславського нафтового комплексу на основі творчої спадщини письменника. Дослідниця І.Книш вперше у праці “Іван Франко та рівноправність жінки” [54] висвітлила наукову співпрацю І.Франка з передовими жіночими товариствами Галицького Підгір'я, здійснила аналіз поглядів ученого на проблему рівноправності жінки в тогочасному суспільстві. У дослідженні “Історичні праці Івана Франка” Л.Винар проаналізував історичні праці, зокрема, з історії галицького Підгір'я, показав їхню роль в українській історичній науці [5]. Незважаючи на широкий спектр зацікавлень науковою спадщиною І. Франка вченими діаспори, у їхніх дослідженнях практично не представлена громадсько-політична діяльність І. Франка на теренах Галицького Підгір'я, яка мала неабиякий вплив на формування його історико-краснознавчих поглядів.

Вивчення громадсько-політичної та наукової діяльності вченого на теренах Галицького Підгір'я засвідчує великий інтерес дослідників у цій сфері. Проте проведений аналіз стану наукової розробки цієї проблеми свідчить, що узагальнювального та системного висвітлення в українській історичній науці вона не знайшла. Подальше предметне опрацювання цієї теми сприятиме більш поглибленому дослідженню громадсько-політичної та наукової діяльності І. Франка на Галицькому Підгір'ї.

Безумовною перевагою сучасного етапу франкознавства є неабияке розширення джерельної бази, застосування нових методологічних концепцій, що привернуло увагу дослідників не лише до “офіційних” текстів, але й до “діалогічних” (листування) та “монологічних” (літературно-художні твори) джерел. Це призвело до створення нових та оригінальних, проте не завжди беззаперечних, моделей наукової спадщини видатного вченого.

Отже, українська наука має певні здобутки у дослідженні громадсько-політичної діяльності, історико-краєзнавчих та етнографічно-фольклорних праць І.Франка, які присвячені Галицькому Підгір'ю, але однак недостатньо проаналізовано їх з джерельно-критичної точки зору. Оцінюючи цей доробок, зауважимо, що цілий ряд аспектів громадсько-політичної та наукової роботи І.Франка на Дрогобиччині, Самбірщині, Старосамбірщині, Стрийщині та Сколівщині залишилося поза увагою. Знову ж таки, у згаданому контексті найменше опрацьованим виглядає сьогодні період останньої третини ХІХ – початку ХХ ст., тобто активний час як політичної так і наукової діяльності Івана Франка на теренах Галицького Підгір'я.

Виходячи з цього, бачимо, що на сьогодні в українській франкознавчій науці немає комплексної монографічної праці, в якій на належному рівні була б розкрита проблема громадсько-політичної та наукової діяльності І.Франка на Дрогобиччині, Самбірщині, Старосамбірщині, Стрийщині й Сколівщині. Тому, ставлячи реальне завдання ліквідувати згадані прогалини щодо вивчення громадсько-політичної та наукової діяльності вченого в різних населених пунктах Галицького Підгір'я потрібно виходити із дещо інших методологічних засад, які характерні для сучасної гуманістики, що в свою чергу, висуває перед

автором низку нез'ясованих завдань і відкриває широкі можливості для подальших наукових досліджень.

Джерела та література

1. Багалій Д. Іван Франко яко науковий діяч // Україна. Науковий двомісячник українознавства. – Київ: Б. в., 1926. – Кн. 6. – С. 21 – 42.
2. Басс І., Каспрук А. Іван Франко: Життєвий і творчий шлях. – К.: Наук. думка, 1983. – 455 с.
3. Безродний С. Іван Франко як кандидат у депутати // Віче. – 1997. – № 8. – С. 32 – 37.
4. Вервес Г. Іван Франко в робітничій газеті “Ргаса” // І.Я. Франко як історик. “Наукові записки”. – Т. 8. – К.: Видавництво академії наук УРСР, 1956. – С. 114 – 139.
5. Винар Л. Історичні праці Івана Франка // Збірник української літературної газети. 1956. – Мюнхен, 1957. – С. 48 – 63.
6. Вовк Ф. Студії з української етнографії та антропології. – К.: Мистецтво, 1895. – 336 с.
7. Возняк М. Велетень думки і праці: Шлях життя і боротьби Івана Франка. – К.: Державне видавництво художньої літератури, 1958. – 403 с.
8. Возняк М. Виборче беззаконня проти Івана Франка // Іван Франко. Статті і матеріали. – Львів: б/в., 1948. – Зб. І. – С. 114–118.
9. Возняк М. До фольклорних занять Івана Франка // Іван Франко. Статті і матеріали. – Зб. І. – Львів: б/в., 1948. – С. 15 – 39.
10. Возняк М. З життя і творчості Івана Франка. – К.: Видавництво АН УРСР, 1955. – 304 с.
11. Возняк М. Іван Франко в добі радикалізму // Україна. Науковий двомісячник українознавства. – Київ: б/в., 1926. – Кн. 6. – С. 113 – 164.
12. Возняк М. Іван Франко і баденівські вибори 1897 р. // Іван Франко. Статті і матеріали. – Львів: б/в., 1952. – Зб. IV. – С. 37 – 42.
13. Возняк М. Нариси про світогляд Івана Франка. – Львів: Видавництво Львівського університету, 1955. – 196 с.
14. Возняк С. І. Франко про національне питання та шляхи його розв'язання в Галичині // Іван Франко. Статті і матеріали. – Зб. XI. – Львів: Б. в., 1964. – С. 5 – 17.
15. Возняк С. Ненадрукована стаття Івана Франка для журналу “Правда” // Іван Франко. Статті і матеріали. – Зб. XI. – Львів: б/в., 1964. – С. 197 – 204.

16. Воропай О. Іван Франко як етнограф і фольклорист. Закінчення II // Визвольний шлях. Суспільно-політичний і науково літературний місячник. – Кн. 10. – жовтень. – Лондон: Українська видавнича спілка, 1966. – С. 1144 – 1154.

17. Воропай О. Іван Франко як етнограф і фольклорист. Частина I // Визвольний шлях. Суспільно-політичний і науково літературний місячник. – Кн. 9. – вересень. – Лондон: Українська видавнича спілка, 1966. – С. 1046 – 1057.

18. Воропай О. Іван Франко, як дослідник життя, культури й побуту селян і робітників // Визвольний шлях. Суспільно-політичний і науково літературний місячник. – Кн. 7-8. – липень-серпень. – Лондон: Українська видавнича спілка, 1966. – С. 833 – 851.

19. Гаврилів Б. Галицьке краєзнавство. – Ч. 1. – Івано-Франківськ, 1997. – 166 с.

20. Гіщинський В. Взаємини Івана Франка з василіанами // Місіанар. Український християнський часопис. – 2006. – жовтень. – С. 26 – 28.

21. Гіщинський В. Франко і Василіани // Місіанар. Український християнський часопис. – 2006. – вересень. – С. 22 – 24.

22. Горак Р., Гнатів Я. Іван Франко / Кн. восьма. Роки страждань. – Львів: Видавничий центр імені Івана Франка, 2007. – 546 с.

23. Горак Р., Гнатів Я. Іван Франко / Кн. дев'ята. Катастрофа. – Львів: Видавничий центр імені Івана Франка, 2008. – 480 с.

24. Горак Р., Гнатів Я. Іван Франко / Кн. друга. Цілком нормальна школа. – Львів: Видавництво отців Василіян “Місіонер”, 2001. – 204 с.

25. Горак Р., Гнатів Я. Іван Франко / Кн. п'ята. Не пора!. – Львів: Видавничий центр імені Івана Франка, 2005. – 426 с.

26. Горак Р., Гнатів Я. Іван Франко / Кн. перша. Рід Якова. – Львів: Видавництво отців Василіян “Місіонер”, 2000. – 232 с.

27. Горак Р., Гнатів Я. Іван Франко / Кн. сьома. Протистояння. – Львів: Видавничий центр імені Івана Франка, 2006. – 584 с.

28. Горак Р., Гнатів Я. Іван Франко / Кн. третя. Гімназія. – Львів: Видавництво отців Василіян “Місіонер”, 2002. – 360 с.

29. Горак Р., Гнатів Я. Іван Франко / Кн. четверта. Університет. – Львів: Видавничий центр імені Івана Франка, 2004. – 472 с.

30. Горак Р., Гнатів Я. Іван Франко / Кн. шоста. В поті чола. – Львів: Видавничий центр імені Івана Франка, 2005. – 532 с.

31. Грицак Я. “...Дух, що тіло рве до бою...”: Спроба політичного портрета Івана Франка / Ярослав Грицак. – Львів: Каменяр, 1990. – 177 с., 4 арк. іл.

32. Грицак Я. Історична основа повісті І. Франка "Борислав сміється" // Іван Франко: Статті та матеріали. – Вип. II. – Львів: Б. в., 1985. – С. 3 – 9.
33. Грицак Я. Пророк у своїй вітчизні. Франко та його спільнота (1856-1886). – К.: Критика, 2006. – 631 с.
34. Гром Г. Нагуєвичі – батьківщина Івана Франка. Нарис про рідне село Івана Франка – Нагуєвичі від давнини до сучасності. – Дрогобич: відродження, 1992. – 68 с.
35. Гром Г. Нагуєвичі. – Дрогобич: Відродження, 2002. – 288 с.
36. Гром Г. Франкові Нагуєвичі. – Дрогобич: Відродження, 2004. – 282с.
37. Грушевський М. Сорокалітній подвиг // Літературно-науковий вісник. – 1913. – Т. 63. – Кн. 9. – С. 258 – 259.
38. Гуржій І. О. Іван Франко як історик селянства України // І.Я. Франко як історик. "Наукові записки". – Т. 8. – К.: Видавництво Академії наук УРСР, 1956. – С. 34 – 51.
39. Данилькевич Г., Гром Г. Село Івана Франка // Історія міст і сіл Української РСР. Львівська обл. – К.: б/в., 1968. – С. 286 – 296.
40. Дей О. І. Іван Франко – дослідник народнопоетичної творчості. – К.: Видавництво Академії наук УРСР, 1953. – 92 с.
41. Дей О. І. Із фольклористичної спадщини Івана Франка: Новознайдені записи пісень // Народна творчість та етнографія. – 1965. – №3. – С. 67 – 72.
42. Дей О. І. Поетична панорама народного життя. Примітки // Коломийки в записах Івана Франка. Упор. Текстів, передмова та примітки О. І. Дея. – К.: Музична Україна, 1970. – С. 5-11, 131-132.
43. Дей О. Іван Франко і народна пісня. /Вступна стаття/, Народні пісні в записах Івана Франка. – К.: Наук. думка, 1981. – 283 с.
44. Дей О. Іван Франко і народна творчість. – К.: Державне видавництво художньої літератури, 1955. – 298 с.
45. Дей О. Фольклор у прозі бориславського циклу Івана Франка // Іван Франко. Статті і матеріали. – Зб. II. – Львів: б/в., 1949. – С. 5 – 47.
46. Дем'ян Г. Золотий годин // Хвилі Стрия: Сторінки з історії культури та національно-визвольного руху, сучасне літературно-митське життя. – Стрий: б/в., 1995. – С. 250 – 252.
47. Дем'ян Г. Таланти Бойківщини. – Львів: Каменярь, 1991. – 325 с.
48. Дорошенко В. Страдницький шлях І. Франка // Записки НТШ. – Нью – Йорк – Париж – Сідней – Торонто: б/в., 1957. – Т. CLXVI. – С. 9 – 48.

49. Дунін-Вонсович К. Про ставлення Івана Франка до польського селянського руху в Галичині // І.Я. Франко як історик. "Наукові записки". – Т. 8. – К.: Видавництво академії наук УРСР, 1956. – С. 139 – 160.

50. Заклинський Р. Франко як публіцист // Літературно-науковий вісник. – 1913. – Т. 63. – Кн. 9. – С. 293 – 316.

51. Іван Франко і світова культура: Матеріали міжнародного симпозіуму ЮНЕСКО /Львів, 11 –15 вересня 1986 р./ У 3-ох книгах / Упорядник Б. З. Якимович. – Кн. I. – К.: Наук. думка, 1990. – 528 с.

52. Іван Франко і світова культура: Матеріали міжнародного симпозіуму ЮНЕСКО /Львів, 11 – 15 вересня 1986 р./ У 3-ох книгах / Упорядник Б. З. Якимович. – Кн. II-III. – К.: Наук. думка, 1990. – 506 с.

53. Кисілевський К. Наукові праці Івана Франка // Записки НТШ. – Т. CLXVI. – Нью-Йорк-Париж-Сідней-Торонто, 1957. – С. 143 – 164.

54. Книш І. Іван Франко та рівноправність жінки. – Вінніпег: б/в., 1956. – 154 с.

55. Колеса О. Наукова діяльність Івана Франка // Літературно-науковий вісник. – 1913. – Т. 63. – Кн. 9. – С. 260 – 267.

56. Кравець М. Іван Франко – історик України. – Львів: Видавництво Львівського університету, 1971. – 203 с.

57. Крушельницький А. Іван Франко. – Коломия: б/в, 1910. – 27 с.

58. Ломова М. Т. Етнографічна діяльність І. Франка. – К.: Видавництво Академії наук УРСР, 1957. – 119 с.

59. Луців Л. Дрогобич і Дрогобиччина в творах Івана Франка // Дрогобиччина – земля Івана Франка. – Т I. – Нью-Йорк-Париж-Сідней –Торонто: б/в., 1973. – С. 603 – 618.

60. Луців Л. Іван Франко – борець за національну і соціальну справедливість. – Нью Йорк – Джерзі Ситі: б/в., 1967. – 654 с.

61. Маланчук В. З етнографічної спадщини Івана Франка // Народна творчість та етнографія. – 1977. – № 3. – С. 54 – 59.

62. Маланчук В. Розвиток етнографічної думки в Галичині кінця XIX – початку XX ст. – К.: Наук. думка, 1977. – 203 с.

63. Мельник Я. Апокрифічний код Франкового тексту // Записки НТШ. – Львів: Наукове Товариство імені Шевченка, 2005. – Т. CCL. – С. 67 – 93.

64. Мельник Я. Апокрифологія Івана Франка // Франкознавчі студії. Збірник наукових праць. – Т. III. – Дрогобич: Коло, 2007. – С. 194 – 225.

65. Мельник Я. Іван Франко й biblia аросгурна. – Львів: Видавництво Львівського католицького університету, 2006. – 526 с.

66. Мельник Я. Книги “високої поетичної стійності” чи “упадок смаку?": І. Франко про поетику апокрифів // Франкознавчі студії. Збірник наукових праць. – Т. III. – Дрогобич: Коло, 2005. – С. 203 – 211.

67. Мохнатюк І. Українська історія в творчій спадщині Івана Франка: автореф. дис. на здобуття наукового ступеня канд. іст. наук: спец. 07.00.01 “Історія України”. – Київ, 2007. – С. 16 с.

68. Мудрий В. Іван Франко як громадський діяч // Записки НТШ. – Т. CLXVI. – Нью-Йорк-Париж-Сідней-Торонто, 1957. – С. 165 – 198.

69. Назарук О. Світогляд Франка // Нова Зоря. – 1932. – Ч. 45. – С. 1 – 3.

70. Павлик М. Спис творів Івана Франка за перше 25-ліття його літературної діяльності (1874-1898). – Львів: Видавництво ювілейного комітету, 1898. – 127 с.

71. Панасюк О. До творчої методи І. Франка в повістях робітничої тематики // Життя і революція. – 1932. – Кн. 2. – С. 87 – 93.

72. Пастух Р. Галицько-руські народні приповідки Івана Франка як джерело вивчення історії, краєзнавства // Дрогобицький краєзнавчий збірник. – Вип. II. – Дрогобич: Вимір, 1997. – С. 112 – 117.

73. Пастух Р. Дрогобич у прізвищах, датах, подіях і фактах. – Дрогобич: Відродження, 2002. – 144 с.

74. Пастух Р. Іван Франко і Стрийщина // Стрийщина крізь призму століть. / Праці науково-дослідної лабораторії археології та краєзнавства ДДПУ ім. І. Франка. – Вип. 3. – Дрогобич: Коло, 2004. – С. 81 – 93.

75. Пастух Р. Корона Данила Галицького. Вибрані статті, нариси, інтерв'ю. – Дрогобич: Коло, 2005. – С. 293 – 338.

76. Пастух Р. Рідна школа в Дрогобичі. – Львів: Меморіал, 1991. – 63 с.

77. Пастух Р. Франкова доля. – Дрогобич: Коло, 2006. – 192 с.

78. Присяжний Т., Присяжний П., Бандура В. Нетрадиційний погляд на життя і творчість Каменяра (Франко – рибалка і художник слова): Монографія. – Тернопіль: Астон, 2006. – 264 с.

79. Рудницький М. Світогляд Івана Франка і популярні гасла // Діло. – 1933. – Ч. 148. – С. 2.

80. Санцевич А. В. Іван Франко про реакційну роль католицизму в історії слов'янства // І. Я. Франко як історик. “Наукові записки”. – Т. 8. – К.: Видавництво Академії наук УРСР, 1956. – С. 97 – 114.

81. Серкіз Я. З історії галицького краєзнавства // Галицька брама. – Львів: Б. в., 1995. – №5. – С. 2.

82. Скоморовський В. Історико-краєзнавчі погляди Івана Франка: автореф. дис. на здобуття наукового ступеня канд. іст. наук: спец. 07.00.01 “Історія України”. – Івано-Франківськ, 2006. – 20 с.

83. Смаль-Стоцький С. Характеристика літературної діяльності Івана Франка: Ювілейний виклад. – Львів: Наклад автора, 1913. – 20 с.

84. Сокіл В. Народна проза у записях Івана Франка. – Львів: Афіша, 2006. – 112 с.

85. Сокіл В. Народні пісні з батьківщини Івана Франка. – Львів: Каменярь, 2003. – 407 с.

86. Сокіл В. Фольклорні животоки Нагуєвич у науковій спадщині Івана Франка // Бойківщина. – Т. 3. – Дрогобич: Коло, 2007. – С. 157 – 161.

87. Студинський К. Іван Франко і товариші в соціалістичнім процесі 1878 р. // Україна. Науковий двохмісячник українознавства. – Київ: Б. в., 1926. – Кн. 6. – С. 56–112.

88. Твердовський О. Нагуєвичі – село Івана Франка // Дрогобиччина – земля Івана Франка. – Т. I. – Нью-Йорк-Париж-Сідней. – Торонто: Б. в., 1973. – С.328 – 332.

89. Франко А. Науково-організаційна і видавнича діяльність Івана Яковича Франка в науковому товаристві ім. Т. Г. Шевченка: автореф. дис... канд. іст. наук: спец. 07.00.01 “Історія України”. – Львів, 1995. – 20 с.

90. Шевченко Ф. П. Іван Франко про польсько-українські відносини та історію Польщі // І.Я. Франко як історик. “Наукові записки”. – Т. 8. – К.: Видавництво Академії наук УРСР, 1956. – С. 51 – 80.

91. Якимович Б. Книга. Просвіта. Нація. Видавнича діяльність Івана Франка у 70-80-х роках ХІХ ст. – Львів, 1996. – 307 с.

92. Якимович Б. Іван Франко – видавець: Книгознавчі та джерелознавчі аспекти. – Львів: Б. в., 2006. – 691 с.: портр., іл.

Галык Владимир. Галицкое Подгорье в общественно-политической и научной деятельности Ивана Франко (историография проблемы). В статье анализируется состояние изучения общественно-политической и научной деятельности Ивана Франко в отечественной и зарубежной историографии. Выделены основные этапы исследования вопроса и особенности каждого из них, определены основные стороны на которых акцентируют внимание ученые. Доказана необходимость

качественно нового подхода к проблеме через недостаточный их анализ с источник-критической точки зрения.

Ключевые слова: Иван Франко, Галицкое Подгорье, общественно-политическая деятельность, научная деятельность, историография.

Halyk Volodymyr. Galician Pidhirya in Ivan Franko's public-political and scientific activity (historiography of problem). In the article the state of study of public-political and scientific activity of Ivan Franko is analysed in domestic and foreign historiography. Basic stages in the research of the problem are selected and main sides to which the scientists accent their attention are determined. The necessity of a high-quality new approach to the problem because of the insufficient analysis from the spring-critical point of view is well-proven.

Key words: Ivan Franko, Galician Pidhirya, public-political activity, scientific activity, historiography.